

15. STOLJEĆE

Doba Mletačke vlasti. Nakon što je Ladislav Napuljski 1409. prodao prava na Dalmaciju Mlečanima, oni će ostvariti i stvarnu vlast nad Dalmacijom, koju će održavati sve do vlastitoga sloma 1797. godine.

Zauzimanjem vlasti u Splitu Mlečani rade na izgradnji novih utvrda. Tako su do polovice stoljeća podigli kaštel na obali, utvrdu Kamen u Splitskom polju i solinsku utvrdu.

Sredinom stoljeća, 1450., rođena su dva velika humanista: Marko Marulić i Toma Nigler.

Nakon što su Turci 1463. osvojili Bosnu, njihove čete pustoše splitskom okolicom posljednja tri desetljeća 15. stoljeća.

Godine 1403.

Papa imenuje Peregrina od Aragonije, pristašu ugarskog kralja Ladislava, nasljednikom nadbiskupa Andrije Gualda.

Ban Hrvoje Vukčić Hrvatinić postao je splitskim knezom.

Godine 1403-1404.

U splitskoj crkvi sv. Mihovila nastao je bogato oslikani glagoljaški kodeks Hrvojev misal. Ispisao ga je pop glagoljaš Butko po narudžbi vojvode Hrvoje Vukčića Hrvatinića. Na minijaturama Misala nalazi se prvi, stilizirani, slikarski prikaz dijela Splita.

Godine 1404.

Osnovana je bratovština Sv. Kate, koja je imala matrikulu napisanu hrvatskim jezikom.

Godine 1405.

Spominje se crkva Sv. Luke u zapadnom dijelu Velog Varoša, iako je nastala ranije. Stradala je u Drugom svjetskom ratu, a inventar joj je prenesen u druge crkve.

Godine 1409.

Svi dalmatinski gradovi, osim Zadra, priznali su za kralja Žigmunda, koji je ojačao nakon osvajanja Bosne.

9. srpnja

Uvidjevši da su ga napustili saveznici, vojvoda Hrvoje, Sandalj Hranić i Ivan Nelipić, Ladislav prodaje

Mlečanima Zadar, Novigrad, Vranu, otok Pag i svoja prava na Dalmaciju za 100 000 dukata.

Godine 1413.

Blaž Jurjev oslikao je strop nad glavnim oltarom crkve Sv. Frane.

Godine 1413.

Splićani su Hrvoja Vukčića Hrvatinića, kojeg su zvali »faraonom«, zbacili s časti splitskoag vojvode i obračunali se s njegovim pristašama.

28. lipnja

Venecija, nakon što je zaposjela ostale dalmatinske gradove (kupoprodajnim ugovorom s kraljem Ladislavom iz 1409), odobrava Splićanima 15 zahtjeva, nakon kojih joj se predaju.

Godine 1424.

Srušen je samostan Sv. Klare za potrebe gradnje kaštela u luci.

Godine 1427.

Ciborij sv. Dujma, djelo Bonina Milanca, postavljen je u Katedrali. Oslikao ga je Splićanin Dujam Vušković.

Godine 1428.

Početak gradnje Mletačkoga kaštela u luci, dovršenog 1434.

Godine 1433.

Počela izgradnja crkve Sv. Jeronima na južnoj strani Marjana.

Na sjevernoj strani Narodnoga trga gradi se palača splitskoga rektora, u kojoj je danas smješten Etnografski muzej.

Godine 1439.

Osnovana je bratovština Sv. Križa u Velom Varošu.

Godine 1441-1473.

Juraj Dalmatinac djeluje u Splitu i Šibeniku.

Godine 1446-1448.

Juraj Dalmatinac sagradio je kapelu Sv. Arnira, splitskog nadbiskupa, u crkvi benediktinki Sv. Eufemije.

Godine 1448.

Juraj Dalmatinac izradio je ciborij s oltarom Sv. Staša u Katedrali.

Godine 1449.

Gradi se na Poljudu franjevački samostan Gospe Milosrdne, »Male braće stroge opservancije«. Ranije je na istom mjestu bila rimska vila, a potom i predromanička crkvice Sv. Marije Poljudske (de Palude) iz 1020. od koje su sačuvani ostaci kamenog namještaja s natpisom i pleternim ukrasom.

Godine 1450.

U sklopu Kaštela izgrađena je kula u koju useljava splitski kaštelan.

18. kolovoza

Rođen je u Splitu Marko Marulić, otac hrvatske književnosti.

Oko godine 1450.

Rođen je Toma Niger (umro 1532), humanist i diplomat, skradinski, potom trogirski biskup, prijatelj Marka Marulića, koji mu je posvetio svoje Parabole. Njegov portret, što ga je naslikao Lorenzo Lotto, čuva se u Samostanu na Poljudu.

Godine 1463.

Turci su osvojili Bosnu i nekoliko godina kasnije pustoše po splitskoj okolici.

Godine 1471.

Osnovana je bratovština Gospe od Pojišana, uz crkvu u kojoj se čuva Gospina slika, na glasu po čudotvornosti.

Godine 1476.

Split posjeduje 47 trgovačkih brodova.

Godine 1480.

Andrija Aleši isklesao je kameni oltarski retabl u crkvi Sv. Jere na Marjanu.

Godine 1491.

Novac bagatin: za potrebe grada Splita Venecija počinje kovati sitni bakreni novac zvan bagatin. Kovanje toga novca prestat će 1518.

Godine 1495.

Lekcionar fra Bernardina Splicićanina, objavljena u Veneciji, prva je knjiga tiskana latinicom na hrvatskom jeziku.